

Saksbehandlar: Astrid Lernes, Fylkesrådmannen
Sak nr.: 17/998-9

Økonomiplan 2018-2021

Fylkesrådmannen rår hovudutvalet til å gje slik tilråding:

Hovudutvalet rår fylkesutvalet til å gje slik tilråding:

Fylkesutvalet rår fylkestinget til å gjere slikt vedtak:

1. Sogn og Fjordane fylkeskommune sin økonomiplan 2018-2021 vert vedteken slik det går fram av fylkesrådmannen si saksframstilling.
2. Dette gjev følgjande rammer for fellesinntekter og -utgifter:

	2018	2019	2020	2021
Skatt på inntekt og formue	-611,449	-606,449	-601,449	-596,449
Statleg rammetilskot	-1 693,339	-1 658,038	-1 596,721	-1 596,721
Regionale utviklingmidlar (KMD-midlar)	-58,010	-58,010	-58,010	-58,010
Driftsmidlar til investering	2,000	2,000	2,000	2,000
Fylkeskommunal næringsverksemd	-40,000	-40,000	-40,000	-40,000
Kapitalinntekter/-utgifter - netto	117,490	124,090	127,690	128,090
Bruk/avsetting til fond	57,020	11,860	13,880	7,825
Ufordelte fellespostar - pensjon	-12,000	-12,000	-12,000	-12,000
Fellesinntekter og -utgifter - netto	-2 238,288	-2 236,547	-2 164,610	-2 165,265

3. Dette gjev følgjande sektorrammer:

	2018	2019	2020	2021
Politisk styring, plan og forvaltning	167,555	167,156	166,508	167,163
Opplæring	833,164	826,882	822,199	822,199
Tannhelsetenesta	78,786	78,786	78,786	78,786
Næring og kultur	145,569	143,909	143,909	143,909
Samferdsle	1 013,214	1 019,814	953,208	953,208
Sum sektorrammer	2 238,288	2 236,547	2 164,610	2 165,265

Desse rammene vert lagt til grunn for det vidare budsjett- og økonomiplanarbeidet.

4. Førebels investeringsvolum vert auka med 1,5 mrd. kr i høve økonomiplan 2017-20. Auken er føresett finansiert ved bruk av fond.
5. Økonomiplanen 2018-2021 har form av å vere eit endringsdokument i høve gjeldande budsjett 2017/økonomiplan 2017-20. Det inneber at berre endringar i høve nemnde budsjett/økonomiplan er kommenterte.

6. Tilrådde tilpassingar på både drifts- og investeringsbudsjettet må om naudsynt utgreiast og konkretiserast som ein del av arbeidet med budsjett 2018.

Vedlegg:

1. Ungdomspolitisk utval – innspel til budsjett 2018/økonomiplan 2018-2021
2. Fylkesrådet for eldre – innspel til budsjett 2018/økonomiplan 2018-2021
3. Fylkesrådet for menneske med nedsett funksjonsevne – innspel til budsjett 2018/økonomiplan 2018-2021
4. SFJ2019 – utgreiing #56 Reinholdartenestene
5. SFJ2019 – utgreiing #20 Driftsrammer for Fagskulen i Sogn og Fjordane
6. SFJ2019 – møtebok frå fagskulen sitt styremøte den 15.3.2017
7. SFJ2019 – uttale frå hovudutval for opplæring – utgreiing # 20 Driftsrammer for Fagskulen
8. Kort omtale av aktuelle investeringsprosjekt på opplæringssektoren
9. Saksprotokoll HO-sak 3/17, punkt 1 – Ridehall – Mo og Øyrane vgs

SAKSFRAMSTILLING

1. INNLEIING

1.1 Bakgrunn for saka

I Budsjett 2017/økonomiplan 2017-20, vedteken i FT-sak 51/16, heiter det mellom anna:

«På nyåret startar arbeidet med økonomiplan 2018-21 – der hovudmålet er å dra dei meir langsiktige linene for den økonomiske utviklinga. Det vil vere økonomiplanarbeidet om våren som vert arena for å ta overordna grep på tvers av sektorane og å gjere eventuelle justeringar i rammene for den enkelte sektor.

Gjennom denne saka fremjar fylkesrådmannen si tilråding til rammer for åra 2018-21. Tilrådinga baserer seg på:

- Tidlegare politisk avklarte tilnærmingar presenterte gjennom arbeidsdokumenta 1-2/17.
- Hovudutval for opplæring sin uttale knytt til utgreiing #20 Driftsrammer for Fagskulen i Sogn og Fjordane.
- Kommuneproposisjon 2018
- Fylkesrådmannen sine tilrådingar i tertialrapport 1/17
- Fylkesrådmannen sitt høyringsframlegg til ny regional transportplan (vil vere avstemt).

1.2 Rammer for økonomiplanen – eit endringsdokument

Økonomiplansaka er utforma som eit endringsdokument i høve gjeldande budsjett 2017/økonomiplan 2017-20. Det inneber at det berre er endringar i høve gjeldande budsjett/økonomiplan som vert kommenterte.

Økonomiplanvedtaket no i juni har som føremål å vere retningsgjevande for arbeidet med budsjett 2018/neste økonomiplan.

Fylkesrådmannen legg gjennom vedtaket opp til at denne saksframstillinga får status som økonomiplan 2018-21. Det betyr at det ikkje vert utforma eit eige plandokument. Den tekstlege omtalen av økonomiplanen – utover dette saksførelegget – vert lagt fram for politisk handsaming som ein del av budsjett 2018/økonomiplan 2018-21 i desember 2017.

1.3 Fråsegner/innspel

Fylkesrådmannen har mottatt innspel knytt til økonomiplanen 2018-21 frå:

- Ungdomspolitisk utval
- Fylkesrådet for eldre
- Fylkesrådet for menneske med nedsett funksjonsevne.

Innspela følgjer som vedlegg 1-3.

1.4 Økonomiske nøkkeltal

For å danne grunnlag for ei berekraftig økonomisk utvikling og sunn økonomistyring er det viktig å ha fokus på korleis våre disposisjonar påverkar sentrale nøkkeltal. Nøkkeltal som ofte vert brukt av KMD, KS og SSB er:

- Netto driftsresultat
- Gjeldsgrad
- Disposisjonsfond

Fokus på desse nøkkeltala gjer det lettare å sjå drift og investeringar i ein heilskapleg samanheng. Utviklinga i nøkkeltala vert oppdaterte og presenterte i den vidare budsjettprosessen fram mot endeleg vedtak av budsjett 2018/økonomiplan 2018-21.

1.5 Strategisk tilnærming - overordna mål

Det meste av fylkeskommunen sine inntekter er bundne opp i løpande utgifter. Det ligg likevel eit visst handlingsrom i dei årlege budsjetta ved å justere fordelinga mellom drift og investering, samt i å vurdere kombinasjonar av finansieringskjelder. Vi har finansieringskjelder som berre kan brukast til investeringsføremål, medan andre kan nyttast til både drift og investeringar. I høve arbeidsdokument 2/17 vedtok finansutvalet følgjande:

«Fylkesrådmannen skal kome med eit framlegg til overordna prioriteringar for å sikre ein optimal balanse mellom investerings- og driftsnivå i komande planperiode. Som ein del av dette skal følgjande variablar vurderast:

- driftsmidlar til investering/drift
- nivå på innsparingskrav i drifta
- nivå på og bruk av lokale inntekter
- bruk av-/avsetjing til fond
- gjeldssanering/nye låneopptak.»

Fylkeskommunen har vore i ein krevjande økonomisk situasjon etter at nytt inntektssystem vart innført frå 2015. Ein stor reduksjon i rammetilskotet har ført til iverksetjing av omfattande innsparingstiltak i drifta, samt lite fokus på organisasjonen sine aukande investeringsbehov. Fylkesrådmannen ser det difor som svært viktig at vi no legg vekt på å:

- Etablere eit forsvarleg driftsnivå på sektorane.
- Nytte ev. overskytande handlingsrom til å styrke investeringsbudsjettet.

Med bakgrunn i denne tilnærminga har fylkesrådmannen delt saksframlegget i to hovuddeler:

Del 1 - Driftsbudsjettet - der målet er å;

- Etablere eit akseptabelt driftsnivå gjennom oppdatering av føresetnadane for fellesinntekter og -utgifter, samt justere for verknader av fylkesrådmannen sine tilrådingar i tertialrapport 1/17.
- Vurdere aktuelle grep for å auke handlefridomen i driftsbudsjettet, her under vurdere sektorane sine innsparingskrav og iverksetjing av utgreidde tiltak innafør ramma av SFJ2019.

Del 2 - Investeringsbudsjettet – der målet er å;

- Kome med framlegg til ei forsvarleg auke i investeringsvolumet i planperioden og vurdere tilhøyrande finansieringsplan.
- Justere pågåande investeringsprosjekt i tråd med fylkesrådmannen sine tilrådingar i tertialrapport 1/17, samt vise kva nye investeringsprosjekt som kan vere aktuelle å gå vidare med fram mot ei endeleg prioritering i investeringsplanen i desember 2017.

DEL 1 – DRIFTSBUDSJETTET

2. VURDERINGAR AV DRIFTSNIVÅET

Fylkesrådmannen har gjort ein gjennomgang av dei mange føresetnadane som ligg til grunn for budsjetterte fellesinntekter og -utgifter i gjeldande økonomiplan. Gjennomgangen viser at det er grunnlag for å endre føresetnadane på fleire område. I tillegg vil framlegg til kommuneproposisjon, samt endringar som følgje av tilrådingar i tertialrapport 1/17, ha innverknad på dei økonomiske rammene. Ved å legge nye føresetnadar til grunn får vi på nokre område endring i utgiftsnivå og på andre område endring i føresette inntekter. Den samla økonomiske verknaden av endringane vert summert opp i punkt 2.7.

2.1 Kommuneproposisjonen

11. mai kom framlegg til kommuneproposisjon 2018. Denne skisserer det økonomiske opplegget kommunesektoren bør legge til grunn for sitt arbeid med budsjett 2018.

Skatt

I revidert nasjonalbudsjett 2017 er skatteinntektene for kommunesektoren nedjustert med samla 860 mill. kr grunna lågare lønsvekst, samt endring i skatteopplegget. Endringa i skatteopplegget utgjør 160 mill. kr og vert kompensert gjennom auka rammetilskot.

Redusert skatteanslag er berekna til å utgjera 2 mill. kr i reduserte inntekter for vår fylkeskommune.

Realvekst frie inntekter

Inntektsveksten som er varsla i kommuneproposisjon 2018 er rekna frå det nye inntektsnivået i revidert nasjonalbudsjett 2017. Regjeringa presiserer at det er nivået på kommunesektoren sine inntekter i 2018 som vert fastsett. Det betyr at dersom inntektsnivået i 2017 skulle endre seg fram mot framlegg til statsbudsjett 2018 i oktober, er det storleiken på vekstprosenten som vert endra, ikkje inntektsnivået.

Veksten i frie inntekter til fylkeskommunane er sett til 300 mill. kr. Av dette er 100 mill. kr gitt med særskilt fordeling til «ferjefylka» for å:

«sikre en god infrastruktur for folk og næringsliv langs kysten, og for å legge til rette for investeringer i miljøvennlig teknologi»

I denne fordelinga får Sogn og Fjordane fylkeskommune 7,3 mill. kr. Løyvinga vert vidareført i 2019, og skal etter det vurderast nærare i samband med gjennomgangen av nytt inntektssystem for fylkeskommunane frå 2020. Fylkesrådmannen tilrår at rammeauken vert tilført samferdsle-sektoren, men at 3 mill. kr årleg vert nytta til å slette deler av det uspesifiserte innsparingskravet på sektoren. Dette er nærare omtala i punkt 4.2.

Resten av realveksten på 200 mill. kr vert fordelt gjennom inntektssystemet og gjev oss ei auke på om lag 6,4 mill. kr i frie inntekter.

Endringar i kostnadsnøkkel for båt og ferje

Som varsla har regjeringa kome med ny kostnadsnøkkel for båt og ferje frå 2018.

Dagens nøkkel består av kriteria tal ferjer og fylkesfaktor båtar. Fylkesfaktoren for båt er basert på netto driftsutgifter til båt dei siste tre åra og er i praksis ein refusjonsordning. Dette bryt med prinsippet om at kriteria skal vera objektive. Ferjekriteriet skil ikkje mellom ferjesamband som er dyre og billige i drift.

Møreforskning Molde har vore ein sentral aktør i utarbeidinga av ny kostnadsnøkkel for båt og ferje. Dei la fram sin rapport i vinter, og FU gav sine høyringsinnspel til rapporten i FU-sak 18/17.

Departementet tilrår no nytt ferjekriterium med utgangspunkt i Møreforskning sitt forslag om normerte, sambandsbaserte ferjekostandar. Vidare tilrår departementet at utgiftsbehovet til båt skal fastsetjast etter kriteria kystlinje, tal skulereiser båt og ferje og tal båtreiser/passasjerar i alt.

Departementet har gjort ei berekning av fordelingsverknadane av framlegget. Den førebelse utrekninga viser at Sogn og Fjordane fylkeskommune kjem ut med ei meirinntekt på 6 mill. kr som følgje av endringa. Departementet understrekar at desse tala er førebelse og at den endelege fordelinga for 2018 vil kome i statsbudsjettet for 2018.

2.2 Pensjonsutgifter

I tertialrapport 1/17 vert det tilrådd å redusere pensjonsutgiftene med 7 mill. kr i 2017. Det har vore ei relativt flat utvikling i pensjonsutgiftene dei siste åra, og fylkesrådmannen forventar denne utviklinga også i tida framover. Vidare er det forventa at dei komande lønsoppgjera vil vere på eit moderat nivå. Ut frå dette meiner fylkesrådmannen det er grunnlag for å vidareføre skissert nivå for 2017. Dei årlege utgiftene til pensjon for 2018-21 vert tilrådd redusert med 7 mill. kr.

2.3 Kapitalkostnader

Det er gjort ei oppdatering av renteføresetnadane på den langsiktige gjelda i økonomiplanen. Renteføresetnadane er basert på følgjande komponentar:

- Marknaden sine forventningar til 3 mnd. Nibor i perioden
- Våre fastrenter/rentesikringar
- Forventningar om marginar på eksisterande lån og planlagde låneopptak.

Den årlege rentesatsen er såleis eit snitt av kva vi må betale i renter på låna våre inklusive rentesikringar.

Fylkesrådmannen tilrår no at følgjande rentesatsar vert lagt til grunn ved berekning av renteutgifter i økonomiplanen:

2018: 2,17 %,	2020: 2,32 %,
2019: 2,23 %,	2021: 2,32 %.

Dei nye rentesatsane er høgare enn rentesatsane i gjeldande økonomiplan. Dette skuldast i hovudsak at marknaden forventar ei høgare rente framover. Høgare rentenivå medfører auka rentekostnader. Dei årlege endringane som vert tilrådd er lagt inn i tabellen i punkt 2.7.

2.4 Lokale inntekter

Nivået på lokale inntekter til driftsføremål er fastsett til 60 mill. kr/år i planperioden. Avvik i høve dette nivået vert justert mot bufferfondet. Som lokale inntekter har vi rekna utbytte frå selskap og sal av konsesjonskraft.

Som ein del av overdraginga av SFE-aksjane til Sogn og Fjordane Holding, vil vi få ei forskyving i utbytte frå SFE med eitt år. Dette betyr i praksis at venta utbytte på 37,1 mill. kr i 2017 no først kjem til utbetaling i 2018.

Fylkesutvalet godkjente i FU-sak 42/17 ein tilleggsavtale mellom Havilafjord AS og F1 Holding AS. Denne avtalen fører til at oppgjerstidspunkta frå salet av Fjord1 vert endra. Salsinntektene er førebels sett av til fond, og vil difor ikkje få salderingsmessige konsekvensar. For nærare omtale vert det vist til tertialrapport 1/17 og FU-sak 42/17.

Vidare er prognosane for konsesjonskraftinntekta oppdaterte i høve nytt volum og prisbilete pr. 1.tertial 2017.

Endring som følgje av nye prognosar for lokale inntekter samt endringar i bruk/avsetting til fond vert vist i tabellen i punkt 2.7.

2.5 Forskriftsmessig justering av investerings- og driftsbudsjettet

Rekneskapsreglane skil mellom driftsutgifter og investeringsutgifter. I investeringsbudsjettet er det ei årleg løyving til utstyr på skulane på 13 mill. kr. Ein gjennomgang av denne løyvinga viser at den har vore nytta til større innkjøp (maskinar) som skal førast i investeringsrekneskapen, men også til utstyr (mindre inventar) som etter reglane skal førast i driftsrekneskapen.

Fylkesrådmannen tilrår difor å flytte halvparten av den årlege løyvinga, dvs. 6,5 mill. kr inkl. mva (5,2 mill. kr ekskl. mva/netto) til driftsbudsjettet. Dette er ei tilpassing til rekneskapsreglane og medfører ikkje endringar i kva skulane kan kjøpe.

Utstyrsløyvinga som vert flytta til driftsbudsjettet må finansierast med driftsmidlar. Tilpassinga aukar såleis utfordringa med å saldere driftsbudsjettet, men samstundes vert behovet for låneopptak med tilhøyrande kapitalutgifter tilsvarande redusert. Dei årlege endringane som følgje av omlegginga er lagt inn i tabellen i punkt 2.7.

2.6 Verknader av tertialrapport 1/17

I tertialrapport 1/17, som går parallelt med denne saka, har fylkesrådmannen tilrådd endringar som vil påverke rammene for seinare år. Dette gjeld lokale inntekter, omstillingsmidlar og breibandssatsing. Dette er lagt inn i tabellen i pkt. 2.7. For nærare grunngjeving av endringane vert det vist til tertialrapporten. Tala her vil ev. bli justerte i samsvar med endeleg vedtak i høve denne.

2.7 Økonomisk handlingsrom

Tabellen under syner det økonomiske handlingsrommet etter at dei økonomiske konsekvensane av punkta 2.1-2.6 er innarbeidd.

Tabellen tek utgangspunkt i salderingsutfordringa presentert i arbeidsdokument 2/17. Jf. også arbeidsdokument 1/17.

	2018	2019	2020	2021
Ubalanse etter a.dok 2	2,7	-2,1	-7,4	-1,8
Vurderingar i saksframlegg øk.plan 2018-21:				
<u>Kommuneproposisjonen:</u>				
Skatt - redusert skatteanslag	2,0	2,0	2,0	2,0
Rammetilskot - vekst i frie inntekter	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4
Rammetilskot - vekst i frie inntekter - kostnadsauke båt/ferje	-7,3	-7,3	-7,3	-7,3
Samferdsle - auka løyving - kostnadsauke båt/ferje	7,3	7,3	7,3	7,3
Rammetilskot - vekst i frie inntekter - endring i båt/ferjenøkkel	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
<u>Pensjon:</u>				
Reduserte løyving - ny prognose	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0
<u>Kapitalkostnader</u>				
Auka renteutgifter - nye renteføresetnader	0,2	3,2	5,0	4,5
<u>Forskriftsmessig justering mellom drift og investering</u>				
Opplæring - auka løyving til utstyr ved skulane	5,2	5,2	5,2	5,2
<u>Verknader av T 1/17</u>				
Lokale inntekter - endring i prognose utbytte og konsesjonskraft	-364,1	345,0	1,0	-3,0
Lokale inntekter - endring i bruk/avsetting til fond	364,1	-345,0	-1,0	3,0
Opplæring - redusert løyving til omstillingsarbeidet	-5,5			
Næring og kultur - auka løyving til breibandsatsing	1,3			
Bruk av fond - breibandsatsing	-1,3			
Handlingsrom før iverksetjing av tiltak	-14,8	-11,1	-14,6	-9,5

3. VURDERING AV TILTAK FOR Å AUKE HANDLINGSROMMET

For å kunne nå dei overordna måla i økonomiplanarbeidet har fylkesrådmannen vurdert andre tiltak som kan bidra til å auke handlingsrommet i driftsbudsjettet. Dei økonomiske konsekvensane av tilrådde endringar vert summerte opp i punkt 3.4.

3.1 SFJ 2019 – iverksetjing av utgreidde tiltak

I prosjektet SFJ2019 hadde dei siste to utgreiingane leveringsfrist våren 2017. Dette gjeld:

- Reinhaldartenestene (#56)
- Driftsrammer for Fagskulen i Sogn og Fjordane (#20)

Utgreiingane, samt styret for Fagskulen sitt vedtak frå møte den 15.03.17, følgjer som vedlegg 4-6. Av ei samla utgreiingsportefølje på 60 utgreiingar er no alle ferdige og lagt fram for fylkestinget.

Fagskulen i Sogn og Fjordane

Fagskulen i Sogn og Fjordane fekk i oppdrag å vurdere innsparingar på høvesvis 2 og 4 mill. kr. Basert på utgreiinga meiner styret for Fagskulen at det kan forsvarast å redusere kostnadane med 2 mill. kr årleg. Vidare meiner styret at det vil vere uforsvarleg å redusere drifta med 4 mill. kr då dette vil redusere læringsutbyttet ved skulen i vesentleg grad.

Fylkesrådmannen vil ut frå styret sine vurderingar og uttale frå hovudutval for opplæring tilrå at Fagskulen i Sogn og Fjordane får 2 mill. kr i årleg innsparingskrav. Innsparingskravet kan fasast inn i økonomiplanen med 1 mill. kr i 2018 og ytterlegare 1 mill. kr i 2019. Denne innsparinga vil også innfri noko av det ufordelte innsparingskravet på opplæringssektoren. Uttalen frå hovudutval for opplæring følgjer som vedlegg 7.

Reinholdartenestene

Denne utgreiinga er i kategorien «sektorovergripande utgreiing». Utgreiinga konkluderer med at det, basert på ei samanlikning av innrapporterte tal frå dei ulike einingane, bør vere eit visst innsparingspotensiale. Utgreiinga syner vidare at det er behov for nye reinhaldsplanar før ein kan talfeste storleiken på ei ev. innsparing.

Fylkesrådmannen la fram denne utgreiinga for finansutvalet i mars. Finansutvalet slutta seg til at utarbeiding av nye reinhaldsplanar vert sett i gang, og at tilhøyrande innsparingar vert innarbeidd når desse er klare.

Fylkesrådmannen vil minne om at i utgreiing #57 Sentraladministrasjonen – roller og storleik, som vart lagt fram våren 2016, er det ei målsetjing om å ta ut noko meir innsparingar enn det som var tilrådd. Ei ev. innsparing knytt til reinholdartenestene var då nemnt som ein viktig faktor for å få til ytterlegare innsparingar.

Fylkesrådmannen har som mål å vere ferdig med dei nye reinhaldsplanane i 2018. Ei ev. innsparing knytt til tenestene vil bidra til å auke det handlingsrommet i dei siste åra i økonomiplanen.

3.2 Driftsmidlar til investeringsføremål

I økonomiplanen er det budsjettert med årlege overføringar av driftsmidlar til investeringar. Desse overføringane vert nytta som finansieringskjelde i investeringsbudsjetten. Samla beløp utgjer 18,9 mill. kr i 2018 og 15,9 mill. kr årleg frå 2019. Midlane kan erstattast med lånemidlar og såleis frigjerast til andre føremål. Utifrå gjeldande investeringsprogram må likevel 2 mill. kr/år finansierast med driftsmidlar. Dette gjeld eigenkapitalinnskott i KLP, som vert definert som aksjekjøp, og det er såleis ikkje høve til å lånefinansiere dette.

Frå 2019 står vi då att med 13,9 mill. kr i frie driftsmidlar i investeringar som vert nytta slik:

- 11,4 mill. kr til veginvesteringar
- 2,5 mill. kr til andre investeringar

Fylkesrådmannen tilrår at driftsmidlane til investeringar, på 16,9 mill. kr i 2018 og 13,9 mill. kr årleg frå 2019, vert erstatta med lån og overført til driftsbudsjettet. Fylkeskommunen sitt handlingsrom, med fråtrekk av auka kapitalutgifter pga. låneopptak, aukar tilsvarande.

3.3 Kapitalutgifter

Fylkesrådmannen har gjort ei vurdering av nivået på dei årlege kapitalutgiftene i økonomiplanperioden. Det vert no tilrådd to endringar for å skaffe større handlingsrom i driftsbudsjetta framover. Dette er:

- Reversere «ekstraordinære» avdrag
- Auka avdragstid på langsiktig gjeld.

Som følgje av nye inntektsrammer har det vore ein prioritert strategi å nytte eit ev. handlingsrom i driftsbudsjettet til å betale ekstra avdrag på lånegjelda. Dette for å få ei lånegjeld som belastar driftsbudsjettet mindre gjennom reduserte kapitalutgifter. Denne strategien har fylkeskommunen lukkast med i 2014-17, og vi har hatt ei flat gjeldsutvikling i perioden. Fylkesrådmannen ser no behov for å styrke investeringane for å legge til rette for god infrastruktur og god kvalitet på tenestene fram mot samanslåinga med Hordaland. Det vert difor tilrådd å reversere løyvinga til «ekstraordinære» avdrag i økonomiplanen. Dette gjev oss større handlingsrom, på kort sikt.

Vidare vil fylkesrådmannen tilrår å forlenge avdragstida på lånegjelda til eit nivå som i større grad er i samsvar med levetida på investeringane. Våre avdragsføresetnader er sett til 17-/30 år i snitt på lån til høvesvis bygg og veg. Avdragstida vert no tilrådd forlenga til høvesvis 20-/40 år. Dette er framleis innanfor forskriftsmessige krav til minsteavdrag pr. år. Endringa gjev lågare årlege avdragsutgifter, og handlingsrommet i driftsbudsjettet aukar tilsvarande.

Endringar i kapitalutgiftene i planperioden som følgje av tilrådde endringar i lånegjelda er innarbeidd i tabellen i punkt 3.4.

3.4 Økonomisk handlingsrom etter vurdering av tiltak

Tabellen under syner det økonomiske handlingsrommet vi no har etter at dei økonomiske konsekvensane av punkta 3.1.-3.3 er innarbeidd. Tabellen tek utgangspunkt i det økonomiske handlingsrommet som er vist i tabellen i punkt 2.7.

	2018	2019	2020	2021
Handlingsrom før iverksetjing av tiltak	-14,8	-11,1	-14,6	-9,5
<u>SFJ 2019 - iverksetjing av tiltak</u>				
Opplæring - redusert løyving til Fagskulen	-1,0	-2,0	-2,0	-2,0
Opplæring - reduksjon i uspesifisert innsparingskrav		2,0	2,0	2,0
<u>Driftsmidlar til investering</u>				
Samferdsle - redusert løyving til finansiering av investeringar	-14,4	-11,4	-11,4	-11,4
Redusert løyving til bygginvesteringar	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
<u>Kapitalutgifter</u>				
Reversering av ekstraordinære avdrag	-28,3	-4,9	-4,9	-4,9
Auka avdragstid på lån	-18,9	-18,7	-18,0	-17,8
Auka kapitalkostnader som følgje av tilrådde tiltak	1,6	2,9	3,7	4,4
Handlingsrom etter iverksetjing av tiltak	-78,3	-45,7	-47,7	-41,7

4. DISPONERING AV HANDLINGSROMMET I DRIFTSBUDSJETTET

I dette punktet vurderer og tilrår fylkesrådmannen ulike disponeringar av det opparbeidde handlingsrommet på driftsbudsjettet. Til grunn for vurderingane ligg dei overordna måla for økonomiplanarbeidet:

- Etablere eit forsvarleg driftsnivå på sektorane
- Nytte ev. overskytande handlingsrom til å styrke investeringsbudsjettet.

Dei økonomiske konsekvensane av tilrådde endringar, samt salderinga, vert vist i punkt 4.4.

4.1 Etablering av nytt nivå på bruk av lokale inntekter til driftsføremål

I samband med salet av aksjane i Fjord1 er utbytte frå selskapet alt fasa ut av fylkeskommunen sin driftsøkonomi. Intensjonen med overføringa av aksjane i SFE til Sogn og Fjordane Holding, er på sikt at utbytte frå dette selskapet skal nyttast slik at det kjem dagens Sogn og Fjordane til gode. Det vil då ikkje inngå i dei lokale inntektene vi kan legge til grunn for driftsnivået vi tek med oss inn i ein ny region.

Med bakgrunn i dette vil fylkesrådmannen tilrå at lokale inntekter vert redusert til konsesjonskraft-inntekter, og at utbytte frå Sogn og Fjordane Holding førebels vert avsett til fond og vurdert opp mot investeringsføremål.

Prognosen på konsesjonskraft i planperioden ligg førebels i underkant av 40 mill. kr/år. Fylkesrådmannen ser at prognosen vert sterkt påverka av den sikringsstrategien fylkeskommunen legg til grunn. Slik prisbilette på sikring av konsesjonskraft no har vore ei tid, har marknaden prisa kraftleveransar fram i tid gjennomgåande lågare enn marknadsprisen vert på oppgjerdstidspunktet for levering. «Forsikringspremien» for å sikre kraftprisen fram i tid er no relativt høg. Den vedtekte risikostategien har ein treårig sikringsstrategi for sal av konsesjonskraft. Fylkesrådmannen vil framover gjere ei vurdering av gjeldande sikringsstrategi og vil i den samanheng vurdere både sikringsperiode (i dag 3 år) og sikringsvolum (i dag 80 %).

Fylkesrådmannen meiner at eit realistisk nivå på konsesjonskraftinntektene på sikt vil ligge på om lag 40 mill. kr/år. Med bakgrunn i dette tilrår eg at dei lokale inntektene til driftsføremål vert sett lik konsesjonskraftinntektene, og lagt på eit nivå på 40 mill. kr/år frå 2018.

Dette tiltaket vil føre til ein reduksjon i handlingsrommet på 20 mill. kr.

4.2 Vurdering av innsparingskrav på sektornivå

Som følgje av innføring av nytt inntektssystem frå 2015 har det vore naudsynt å identifisere innsparingar på sektornivå for å få samsvar mellom inntekter og utgifter. Dette arbeidet har vore svært omfattande både politisk og administrativt og sektorrammene er så langt blitt redusert med 123,5 mill. kr i 2018 aukande til 157,1 mill. kr i 2020/2021. Desse beløpa inkl. framleis eit ufordelt innsparingskrav på samla 16,9 mill. kr på samferdsle og opplæring. Mange av dei vedtekte tiltaka er allereie iverksett medan nokre skal gjennomførast i løpet av økonomiplanperioden.

Å redusere driftsnivået monaleg har vore og er framleis naudsynt. Men det har sjølvstundt også konsekvensar for innbyggjarane i Sogn og Fjordane, som at ulike fylkeskommunale tilbod fell vekk, mindre tilskot vert gitt til ulike lag/organisasjonar mv. Økonomiplanarbeidet no i vår har hatt gjennomføring av vedtekne innsparingstiltak som førsteprioritet. Fylkesrådmannen vil presisere at det er ein svært viktig føresetnad for økonomiplanarbeidet at innsparingstiltaka vert gjennomført og at dei gjev forventa innsparing.

Teoretisk sett kan handlingsrommet i driftsbudsjettet aukast ytterlegare ved å auke innsparingskrava på sektornivå. Fylkesrådmannen meiner dette ikkje er eit realistisk scenario no. Arbeidet i høve omstillingsprosjektet SFJ2019 har vore ein lang og krevjande prosess. Vidare er det tydelege signal på at «smertegrensa» no er nådd og at ytterlegare tiltak vil ha for store konsekvensar.

I punkt 3.2 vert det tilrådd å frigjere budsjetterte «driftsmidlar til investering» for å auke handlingsrommet i driftsbudsjettet. Fylkesrådmannen vil her tilrå å nytte det auka handlingsrommet i 2019-2021 til å reversere dei innsparingskrava som det enno ikkje er funne tiltak til innan samferdsle og opplæring. Med denne tilrådinga vert framleis budsjetterte «driftsmidlar til investering» på samferdslesektoren nytta i sin heilheit innafor samferdslesektoren.

Etter å ha nytta det auka handlingsrommet knytt til «driftsmidlar til investering» fullt ut, står det att 3 mill. kr i uspesifisert innsparing på samferdsle. Dette beløpet er det rom for å dekke innafor rammeauken sektoren får i samband med kommuneproposisjonen. Desse grepa medfører at dei uspesifiserte innsparingskrava vert sletta, og at det såleis ikkje vert sett i gang ytterlegare utgreiingar no med tanke på å identifisere moglege innsparingar.

Fylkesrådmannen har ved å reversere uspesifiserte innsparingskrav på 16,9 mill. kr nytta store delar det økonomiske handlingsrommet som er opparbeidd i punkt 3. Resterande handlingsrom vert vurdert nytta til å auke investeringsevna, jf. punkt 6. Det betyr at driftsbudsjettet no har ein profil som gjer at det vert svært viktig å oppnå forventa innsparing på dei tiltaka som alt er vedtekne og innarbeidd i sektorrammene. Ev. avvik her må handterast innafor sektorrammene. Det same gjeld ev. nye tiltak som er ønskjeleg å prioritere.

4.3 Auka investeringsevne

I følgje målsetjinga for økonomiplanarbeidet skulle resterande handlingsrom nyttast til å auke fylkeskommunen si investeringsevne.

Midlane kan anten nyttast til direkte finansiering av investeringar, alternativt kan det «varige nivået» av handlingsrommet nyttast til å dekke kapitalutgifter ved å ta opp nye lån.

Kapitalutgifter – ytterlegare låneopptak

Den varige auken i handlingsrommet svarar til 7,8 mill. kr. Det betyr at det vil vere rom for å auke investeringsvolumet gjennom auka låneopptak i storleiksorden 135 mill. kr.

Når det gjeld tilhøyrande kapitalutgifter er det nytta ein faktor på 1/17,5. Faktoren reflekterer eit snitt mellom lån til bygg og veg, samt forlenga avdragstider.

Driftsmidlar til investeringsføremål

I denne saka har fylkesrådmannen tilrådd ei rekkje grep som både aukar og reduserer handlingsrommet i driftsbudsjettet. Samla sett vil det varige nivået, dvs. frå 2021, balansere. I åra 2018-2020 er handlingsrommet i drifta noko høgare enn det vi oppnår som varig effekt. Dette vil såleis vere disponible midlar det enkelte år. Fylkesrådmannen tilrår at desse midlane vert fondsavsett og deretter vurdert nytta til investeringsføremål.

Dei årlege beløpa som vert fondsavsett og som kan nyttast til investeringar er førebels slik:

2018: 50,5 mill. kr,	2020: 6,1 mill. kr,
2019: 4,0 mill. kr,	2021: 0,0 mill. kr.

4.4 Oppsummering – disponering av handlingsrommet

	2018	2019	2020	2021
Handlingsrom etter iverksetjing av tiltak	-78,3	-45,7	-47,7	-41,7
<u>Lokale inntekter:</u>				
Justering av nivå - 40 mill. kr til driftsføremål	20,0	20,0	20,0	20,0
<u>Vurdering av innsparingskrav på sektornivå</u>				
Samferdsle - redusert løyving til båt/ferje		-3,0	-3,0	-3,0
Samferdsle - reversering av uspesifisert innsparingstiltak		14,3	14,3	14,3
Opplæring - reversering av uspesifisert innsparingstiltak		2,6	2,6	2,6
<u>Disponering av resterande handlingsrom</u>				
Fondsavsetting - varig auke	7,8	7,8	7,8	7,8
Fondsavsetting – årlege eingongsbeløp	50,5	4,0	6,1	0,0
Balanse etter disponering av handlingsrom	0	0	0	0

Tilrådingane i denne saka baserer seg på ein del usikre føresetnader, m.a. at vi får auka tapskompensasjon med 22,5 mill. kr frå 2018 og vidare med 45 mill. kr årleg for åra deretter. Fylkesrådmannen tilrår difor at resterande handlingsrom, både det varige nivået på 7,8 mill. kr og dei årlege eingongsbeløpa, førebels vert avsett til fond og ev. nærare disponert når vi kjenner føresetnadane i statsbudsjettet for 2018.

Det varige nivået kan alternativt til investeringar nyttast til driftsføremål, medan dei årlege beløpa varierer sterkt og såleis må sjåast i samheng med eingongstiltak/investeringar. Som alternativ til investeringar i eigen regi, kan desse driftsmidlane nyttast til tilskot til investeringar i regi av andre og som styrkar infrastrukturen i fylket. Eit eksempel på dette kan vere breibandsatsinga.

Nærare disposisjon av det resterande handlingsrommet vil såleis bli ein del av den vidare budsjettprosessen fram mot endeleg vedtak av budsjett 2018/økonomiplan 2018-21.

DEL 2 – INVESTERINGSBUDSJETTET

5. TILRÅDDE ENDRINGAR I TERTIALRAPPORT 1/17

I tertialrapport 1/17, som går parallelt med denne saka, har fylkesrådmannen tilrådd endringar/ forskyvingar som vil påverke investeringsprogrammet for seinare år. Dette gjeld følgjande fylkesvegprosjekt:

- Fv.60 Ugla – Skarstein
- Fv 053 Brøytestasjon Holsbru
- Fv.633 Kleiva

For nærare grunngjeving av endringane vert det vist til tertialrapporten. Endringane knytt til desse prosjekta vert det teke omsyn til i det vidare arbeidet med investeringsplanen.

6. AUKE I INVESTERINGSVOLUM

6.1 Lån

Med grunnlag i tilrådingane i denne saka er det vist at låneopptaket maksimalt kan auke med 135 mill. kr utover det låneopptaket som alt er budsjettert i perioden, jf. pkt. 4.3. Fylkesrådmannen kan ikkje tilrå å auke låneopptaket ytterlegare, då det ikkje er rom innafor driftsbudsjettet til å dekke tilhøyrande kapitalutgifter.

Med nye låneopptak på samla 135 mill. kr i perioden 2018-21, samt dei andre endringane som er tilrådd i saka, vil lånegjelda auke frå i underkant av 2,4 mrd. kr i 2017 til nærare 2,7 mrd. i 2021.

6.2 Driftsmidlar til investering

Resterande handlingsrom i driftsbudsjettet kan nyttast til å finansiere investeringar, jf. punkt 4.3. Dette utgjer om lag 60 mill. kr samla i perioden. Det er etter fylkesrådmannen si vurdering ikkje rom for å nytte driftsmidlar utover dette, utan at vi må redusere driftsnivået tilsvarande.

6.3 Ekstern finansiering

I arbeidet med å vurdere nye investeringsprosjekt må det vurderast i kva grad det er grunnlag for at eksterne partar er med å finansierar prosjekta som skal settast i gong. Døme på dette er investeringsprosjektet Fellesmagasinet for musea som ligg inne med løyving i økonomiplanen. Der er det føresett at både stat og kommunar bidreg. Ekstern finansiering vil redusere netto kostnad for fylkeskommunen, og vi har såleis meir av den samla ramma å nytte til andre prosjekt. I det vidare arbeidet med investeringsplanane vil ev. eksterne bidrag vere eit sentralt element i vurderingane når investeringsprosjekta skal prioriterast.

6.4 Bruk av fond

I vurderinga av mogleg investeringsvolum i planperioden vil bruk av fondsmidlar vere ei vesentleg finansieringskjelde. Både driftsfond og investeringsfond kan nyttast til investeringsføremål. Driftsfond som er aktuelle er bufferfondet og omstillingsfondet. Av investeringsfond er det midlar etter Fjord-1-salet som utgjer den vesentlege fondskapitalen.

Ved utgangen av 2020 er det budsjettert med eit samla nivå på om lag 1,65 mrd. kr. på desse fonda. Det meste av dette er inntekter frå salet av Fjord1.

I økonomiplanen er det føresett renteinntekter på likviditeten med utgangspunkt i ein snittlikviditet på 1 mrd. kr årleg. Dei årlege renteinntektene framover vil i stor grad vere avhengig av innbetalingar frå salet av Fjord1, samt bruken av fondsmidlar. Dette vil vere inntekter som ikkje er varige dersom ein planlegg å bruke fondskapitalen. Fylkesrådmannen vil difor tilrå at dei årlege meir-/mindreinntektene på renter, som følgje av endringar i snittlikviditeten på 1 mrd., vert saldert mot bufferfond. Dette vil gjere det årlege driftsnivået uavhengig av t.d. kva år fondskapitalen vert nytta. Ev. meirinntekter vil kunne nyttast til å finansiere investeringar i eit seinare år.

Fylkesrådmannen tilrår at om lag 150 mill. kr av fondskapitalen vert reservert til bufferfondet sitt opphavslege føremål; buffer i høve svingingar i lokale inntekter. Resterande kapital er forsvarleg å nytte til investeringsføremål i planperioden. Dette gjev eit bidrag på i storleiksorden 1,5 mrd. kr til auka investeringsvolum.

6.5 Oppsummering - tilrådd auke i investeringsvolum

Tilrådinga i punkta over kan oppsummerast slik:

	Beløp (mill.kr)
Mogeleg låneopptak – vurderast seinare	135
Moglege driftsmidlar til investering – vurderast seinare	60
Fondsmidlar	1 500
Auka investeringsvolum i høve gjeldande økonomiplan	1500 - 1 700

I tillegg kjem mva.-kompensasjon som ei finansieringskjelde.

I den vidare prosessen fram mot endeleg vedtak av budsjett 2018/økonomiplan 2018-21 i desember 2017 må politisk nivå m.a. ta stilling til:

- Endeleg volumauke
- Fordeling på år
- Fordeling mellom bygg og veg
- Prioritering av konkrete prosjekt innafør aktuell investeringsramme.

I pkt. 7 vert aktuelle prosjekt og førebelse grovprioriteringar på høvesvis bygg og veg presenterte.

7. AKTUELLE NYE INVESTERINGAR

Det fylkeskommunale investeringsbehovet skal samlast i ein eigen investeringsplan. Det overordna målet er å skaffe eit grunnlag for å sjå investeringsbehova på fylkeskommunale vegar og bygg i samheng. Planen vert vedteken i desember 2017.

Investerings- og vedlikehaldsbehovet på vegsektoren vert fanga opp gjennom arbeidet med Regional transportplan (RTP). Det er vidare starta eit arbeid for å få tilsvarande oversikt innan fylkeskommunale bygg. Hovudutvala har spelt inn aktuelle investeringsbehov på eigne sektorar.

Den samla investeringsplanen vert utarbeidd som eit reint «prioriteringsdokument», medan den ordinære budsjettprosessen tek stilling til kor mange av dei prioriterte tiltaka det er rom for å innarbeide i den aktuelle økonomiplanperioden. I denne saka vil fylkesrådmannen legge fram dei aktuelle investeringane sektorvis i ei grovprioritert rekkefølge. Det vidare arbeidet må ha fokus på å få fram eit godt grunnlag for prioriteringar både innbyrdes, og mellom veg og bygg. Tilgjengeleg investeringsramme vil avgjere kor mange av prosjekta som kan gjennomførast. Vidare må det takast stilling til realistisk tidsperspektiv for gjennomføring av dei aktuelle investeringane.

I denne saka tilrår fylkesrådmannen eit førebels investeringsvolum på om lag 1,5 mrd. kr. Det vil seie at vi kan realisere prosjekt med samla kostnadsoverslag, inkl. mva, på i underkant av 2 mrd. kr. Sjølv om vi berre har svært grove kostnadsoverslag på vegsektoren, og førebels ikkje opererer med kostnadsrammer for bygga, ser vi at det samla behovet langt overstig dette beløpet. Det vert difor naudsynt å gjere reelle prioriteringar fram mot vedtak av budsjett 2018/øk.plan 2018-21.

7.1 Aktuelle nye veginvesteringar

Det er lagt opp til at investeringane på vegsektoren følgjer prosessen for RTP. Omtalen av veginvesteringane må difor avstemmast med tilrådingane i framlegget til RTP. Høyringsframlegget vert handsama politisk etter at denne økonomiplansaka er vedteken.

Investeringane på samferdslesektoren er tilrådd prioritert i følgjande rekkefølge:

Prioritet	Investeringskategori	Aktuelle investeringar	Kostnadsestimat
1	Gjennomføring av bundne prosjekt	Ugla-Skarstein Blaksettunnelen Seimsdalstunnelen Fv. 546 Brandsøyvegen Utbetring av ferjekai Barmen-Barmsund Delfinansiering Førdepakken	Om lag 750-800 mill. kr samla for prosjekta
2	Skredsikring	Skredsikring Kleiva Skredsikring Flovegen Mindre skredsikringstiltak	42 mill. kr Uavklart 80 mill. kr perioden
3	Mindre investeringar på fylkesvegnettet	Mindre utbetringar Trafikktrygging og rekkverk Gang og sykkelveg	332 mill. kr 60 mill. kr 405-585 mill. kr
	Nye store investeringar	ikkje prioritert	
	Ferjeavløysingsprosjekt	Atløysambandet Ytre Steinsund	960-1250 mill.kr inkl. mva 685 mill. kr inkl. mva

Fylkesrådmannen har knytt følgjande merknader til tilrådd prioritering i RTP-framlegget:

1. Bundne prosjekt

Dette er prosjekt som er starta opp og som skal fullførast i løpet av perioden. I denne kategorien er også tunnelprosjekta Seimsdals- og Blaksettunnelen plassert. Desse har FT sagt at skal prioriterast i perioden. Kostnadsestimatet for dei to tunnelane er omlag 550 mill. kr. Val av løysing for Seimsdalstunnelen må vurderast i løpet av 2017.

I gjeldande økonomiplan er investeringsløyvingane knytt til Uгла-Skarstein, Fv.546 Brandsøyvegen og Førdepakken innarbeidd med tilhøyrande finansiering. Samla beløp for desse prosjekta er 184 mill. kr.

2. Skredsikring

Rammene til skredsikring vert fastsett nasjonalt i NTP, og vi vil ikkje kjenne vår tildeling før i 2018. Dette vil igjen føre til at eigne prosjekt ikkje vert starta opp før hausten 2018. Vi kan ev. vurdere å forskottere for å kunne starte opp prosjekt tidlegare.

Fylkesrådmannen legg til grunn at investeringane til skredsikring er fullfinansiert av statleg tilskot og mva. kompensasjon. Investeringane vil utifrå dette ikkje ta av det totale investeringsvolumet.

3. Mindre investeringar på fylkesvegnettet

I endeleg budsjettvedtak for åra 2018-2021 skal det fastsettast ei økonomisk ramme knytt til mindre investeringstiltak på fylkesvegnettet. Prosjekta vert delt inn i 3 kategoriar:

- Mindre utbetringar
- Trafikktrygging og rekkverk
- Gang- og sykkelveg

Innafor desse kategoriane er det lista opp ein rekkje tiltak/investeringar i prioritert rekkefølge. Den økonomiske ramma vil avgjere kor mange av prosjekta som kan gjennomførast i perioden.

4. Nye store investeringar

Kunnskapsgrunnlaget og utgreiingar viser eit stort behov for nye vegprosjekt. Fylkesrådmannen vil ikkje tilrå å starte opp nye store investeringsprosjekt i perioden utifrå dei økonomiske rammene, men det bør vurderast å løyve planleggingsmidlar til prosjekt i denne kategorien.

5. Ferjeavløysingsprosjekt

I Kommuneproposisjonen for 2018 er det lagt fram forslag til nye kostnadsnøklar for båt og ferje. Departementet legg også opp til endringar i ferjeavløysingsordninga grunna dette. Det er ikkje lagt opp til endring i prinsippa for berekning av det årlege ferjeavløysings-beløpet. Den nye kostnadsnøkkelen gjer at bidraget frå staten er avhengig av den faktiske berekna kostnaden med sambandet. Det er også presisert at vegprosjekt som gir innkorta ferjesamband blir omfatta av ferjeavløysingsordninga frå 2018.

Kostnadsoverslag knytt til Atløysambandet og Ytre Steinsund tilseier eit estimat på samla 1,6-1,9 mrd. kr. Utifrå førebelse kostnadstal må vi anta at ev. realisering vil krevje eit monaleg finansieringsbidrag i tillegg til ferjeavløysingsmidlane.

Det må gjerast nærare vurderingar av dette i løpet av hausten 2017.

Oppsummering

Fylkesrådmannen legg førebels til grunn den prioriterte rekkefølga i tabellen for dei ulike investeringsprosjekta. Prioriteringane vert endra i samsvar med vedtak i RTP-prosessen.

Utifrå prioriterte investeringar i prioriteringsgruppe 1-3 ligg det potensielle investeringar grovt rekna til mellom 1,6 mrd. kr og 1,9 mrd. kr. I tillegg kjem Skredsikring Flovegen der kostnaden førebels er uavklart.

184 mill. kr er finansiert i gjeldande økonomiplan. Vidare er investeringane knytt til skredsikring føresetta finansiert av statlege midlar.

Nye store prosjekt er førebels ikkje prioritert med omsyn til den økonomiske ramma.

7.2 Aktuelle nye bygginvesteringar

I omtalen under vert prioriteringar av nye bygginvesteringar omtala. Investeringar som alt har løyvingar i gjeldande budsjett/økonomiplan er ikkje tekne med.

Opplæring

Gjeldande mål- og strategidokument for vidaregåande opplæring i Sogn og Fjordane *God-betre-best!* legg til grunn at elevar og lærlingar skal ha den kvalitativt beste opplæringa i landet. Eit

godt læringsmiljø er avgjerande for god kvalitet på opplæringa. Det fysiske læringsmiljøet er ein vesentleg del av dette. Det har gjennom mange år vore investert mykje på fleire av dei vidaregåande skulane i fylket og resultatet av elevundersøkinga viser at elevane i stor grad er tilfredse med det fysiske læringsmiljøet på skulane. Samstundes er det eit aukande behov for investeringar knytt til opplæringssektoren i eit 3-10 års perspektiv.

Investeringsbehova hovudutvalet for opplæring tilrår å utgreie nærare kan delast i tre kategoriar;

1. Nybygg og oppgradering av eksisterande bygningsmasse
2. Utviklingsprosjekt
3. Eige versus leige av bygg

Fylkesrådmannen legg no fram ei grovprioritering av prosjekta innafor kvar av desse kategoriane.

Prioritet	Investeringskategori	Aktuelle prosjekt
1	Nybygg/oppgradering	<i>Mo og Øyrane vgs - ridehall på Mo</i> <i>Sogn Jord- og hagebruksskule - ysteri</i>
2	Utviklingsprosjekt	<i>Vgs i Førde – Samanslåing, og ev. samlokalisering med Fagskulen i Førde</i>
3	Eige versus leige	<i>Flora vgs - Flora Idrettssenter</i>
4	Nybygg/rehabilitering	<i>Sogndal vgs - avd. Kaupanger</i> <i>Mo og Øyrane vgs. internat, mellom- fløy og kantinebygg Mo</i>
5	Utviklingsprosjekt	<i>Maritim avdeling Måløy - D-fløy</i> <i>Eid vgs – Energisatsing</i> <i>Vitensenter på Kaupanger</i>
6	Nybygg/rehabilitering	<i>Firda vgs - fløy-D – aula</i> <i>Dale vgs - verkstadbygget</i> <i>Årdal vgs</i> <i>Sogn Jord- og hagebruksskule - fjøsbygg lausdrift</i>

Ein kort omtale av dei ulike prosjekta på noverande tidspunkt ligg i vedlegg 8.

Det er stor variasjon i kostnad mellom dei aktuelle prosjekta. Det er viktig at vi får gjennomført prioriterte prosjekt på ein mest mogleg effektiv måte. Investeringsplanen bør difor ta høgde for at prioriterte mindre prosjekt som er klare til igangsetjing, kan køyrast parallelt med eit større prosjekt med høgare prioritet.

I prioritering mellom dei ulike «boksane» i tabellen over har fylkesrådmannen gjort følgjande vurderingar:

1. Innafor kategorien nybygg/rehabilitering er investeringsprosjekta knytt til Mo og Øyrane vgs - ridehall på Mo og Sogn Jord- og hagebruksskule - ysteri gjeve høgast prioritet. Desse prosjekta er klare for oppstart i 2018 . Ridehallen på Mo er eit prosjekt som er særskilt prioritert av Hovudutvalet for opplæring, jf. vedtak i vedlegg 9.
2. Innafor kategorien utviklingsprosjekt meiner fylkesrådmannen at samanslåing av dei vidaregåande skulane i Førde, samlokalisering med Fagskulen i Sogn og Fjordane, bør ha høgst prioritet. Det er fleire behov på skulane i Førde som ikkje har blitt løyst etter å ha lege på vent i fleire år. Den samla investeringskostnaden er relativt høg. Samstundes vil innsparingar på leigekostnader, drift og utbyggingsbehov som allereie er prosjektert/under planlegging, gjere til at den årlege ekstrakostnaden ved den samla investeringa med ein felles skule i Førde er liten. Utifrå storleiken på prosjektet ser fylkesrådmannen føre seg at prosjektet vert planlagt på ein måte som gir høve til ei stegvis utbygging, slik at prosjektet ikkje blokkerer for å realisere andre prosjekt i perioden. Prosjektet kan kanskje startast opp i 2018, ev. i 2019.
3. Fylkesrådmannen meiner vidare at prosjekta i kategorien nybygg/oppgradering av eksisterande bygningsmasse; Sogndal vidaregåande skule, avd. Kaupanger og Mo og Øyrane vidaregåande skule – internat, mellomfløy og kantinebygg på Mo bør ha høg

prioritet. Parallelt med dette bør ein også ha som mål å utgreie og avklare framtidig eigar- og driftsmodell for Flora idrettshall.

4. Innanfor kategorien utviklingsprosjekt er det behov for nærare utgreiing av prosjekta før det vert prioritert mellom dei. Aktuelle prosjekt er Maritim avdeling Måløy - D-fløy, Energisatsing Eid vidaregåande skule og Vitensenter på Kaupanger. Fylkesrådmannen meiner prosjekta som er direkte knytt til vidaregåande opplæring bør ha høgast prioritet. Fylkesrådmannen ser føre seg eit arbeid med sikte på prosjektstart i siste halvdel av økonomiplanperioden.
5. Innanfor kategorien nybygg og oppgradering av eksisterande bygningsmasse er det behov for nærare utgreiing av prosjekta Firda vidaregåande skule – fløy D – aula, Dale vidaregåande skule – verkstadbygget, Årdal vidaregåande skule og Sogn Jord- og hagebruksskule – fjøsbygg lausdrift. Fylkesrådmannen ser føre seg eit arbeid med sikte på prosjektstart mot slutten av økonomiplanperioden.

Fylkesrådmannen legg opp til at denne rekkefølgja vert retningsgivande for arbeidet med konkretisering av prosjekt framover, og arbeidet vert konsentrert på dei prosjekta med høgst prioritet. Prioriteringa kan framover bli endra som følgje av dei vidare utgreiingane, den årlege investeringsramma for sektoren og investeringskostnaden for det einskilde prosjekt.

Kultur

På kultursektoren har investeringsprosjektet formidlingsbygg tusenårsstaden Gulatinget tidlegare vore eit prosjekt som har vore prioritert i investeringsplanen. Det vart teke ut med omsyn til dei økonomiske rammene. Hovudutvalet for næring og kultur har uttalt at prosjektet burde vurderast på nytt i høve fylkeskommunal finansiering. Fylkesrådmannen vurderer at dette prosjektet kan settast i verk tidleg i økonomiplanperioden. Det er føresett at staten og Gulen kommune bidreg med 1/3 kvar.

Det vert arbeidd vidare med konkretisering av prosjektet, inkl. oppdatering av kostnadsoverslag.

Fylkesrådmannen vil minne om at investeringsprosjektet fellesmagasin for musea ligg inne i gjeldande investeringsprogram med ei førebels løyving i 2012-kr. Ved endeleg avklaring av ekstern medfinansiering av dette prosjektet, må kostnadsoverslaget oppdaterast. Jf. søknad sendt staten før 1.03.17.

Tannhelse og politisk styring, plan og forvaltning

Fylkesrådmannen har tidlegare presentert to aktuelle prosjekt på sektorane tannhelse og politisk styring, plan og forvaltning. Dette er:

- Ny tannklinikk i Førde
- Oppgradering av Fylkeshuset.

Ny tannklinikk i Førde er ei oppfølging av vedtaket om ny klinikk- og tenestestruktur på tannhelse. Prosjektet må såleis ha høg prioritet. Det er førebels uklart kva alternativ til lokalisering som skal leggast til grunn. Fylkesrådmannen meiner førebels at prosjektet bør vurderast i høve samlokalisering av skulebygg i Førde, og må såleis sjåast i samanheng prioriteringa av dette prosjektet på opplæring. Dette må likevel vurderast i ein større samanheng.

Fylkeshuset på Leikanger er eit bygg som er 30 år gammalt. Det må vurderast oppgraderingar av bygget i ein 3-5 års periode, og fylkesrådmannen meiner at dette prosjektet må vurderast i høve framtidige behov for bruk av bygget.

Det vert arbeidd vidare med konkretisering av desse prosjekta i arbeidet med investeringsplanen.